

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Alanında Hazırlanan Tezlerin Sistemik Derlemesi: 2018 – 2023 Yılları İncelemesi

Systematic Compilation of Thesis in Prepared in the Field of Presidential Government System: A Review of the Years 2018-2023

Mehmet YILDIZ

Bilim Uzm., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Yönetimi A.B.D.,
yldzml@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4472-7220>

Makale Başvuru Tarihi: 22.12.2023

Makale Kabul Tarihi: 14.08.2024

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler:

Cumhurbaşkanlığı
Hükümet Sistemi,

Türkiye'de
Cumhurbaşkanlığı
Hükümet Sistemi
Çalışmaları,

Sistemik Derleme,

Hükümet Sistemleri,

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 2018-2023 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi hakkında yazılan Ulusal Tez Merkezindeki tüm tezleri kapsamlı bir şekilde ve bütüncül bakış açısıyla ele almaktır. Bu bağlamda çalışmada sistemik değerlendirme yöntemi tercih edilmiş ve "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" anahtar kavramı kullanılarak Ulusal Tez Merkezinin web sitesinde tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda Türkiye'de 2018-2023 yılları arasında yazılmış toplam 82 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ulaşılan tüm tezler araştırma kapsamına alınmış ve içerik analizi yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Yayımlanma yılı, üniversite, enstitü, bölüm, yazınsal dilleri, danışman unvan bilgisi ve tezlerin türü gibi veriler incelenmiş sonuçlar tablolar hâlinde sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına bakıldığında en çok araştırmanın yapıldığı yılın 2021 olduğu, yüksek lisans tezlerinde konunun daha çok araştırıldığı, yazı dili olarak ağırlıklı olarak Türkçenin kullanıldığı, ayrıca en fazla tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından hazırlandığı ve lisansüstü programlar açısından tez hazırlamada Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi anabilim dalının öne çıktığı belirlenmiştir.

ABSTRACT

This study aims to comprehensively and holistically discuss all theses in the National Thesis Center written about the presidential government system between 2018 and 2023. In this context, the systematic evaluation method was preferred in the study, and a search was made using the keyword "Presidential government system" on the website of the National Thesis Center. As a result of the scanning, a total of 82 master's and doctoral theses written between 2018 and 2023 in Turkey were reached. All these were included in the scope of the research, and data were collected using the content analysis method. Data such as publication year, university, institute, department, written languages, consultant title information, and type of theses were examined, and the results were presented in tables. Based on the research findings, it was concluded that 2021 was the year that the highest volume of research conducted. The subject matter was predominantly researched in master's theses. The Institute of Social Sciences stood out for obtaining the most theses written in Turkish, while the Department of Political Science and Public Administration considered the forefront in thesis preparation.

Keywords:

Presidential Government
System,

Presidential Government
System Studies in,

Systemic Review,

Government Systems,

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): YILDIZ, Mehmet (2024), "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Alanında Hazırlanan Tezlerin Sistemik Derlemesi: 2018 – 2023 Yılları İncelemesi", *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, S.7(1), ss.379-389, Doi: <https://doi.org/10.33712/mana.1408648>

1. GİRİŞ

Türkiye’de, 16 Nisan 2017’de hükümet sisteminin değişimine yönelik bir anayasa değişikliği için referanduma gidilmiştir. Referandum sonrası ülke, 24 Haziran 2018’de gidilen seçimler sonrasında, yürütme yetkisinin yasama gücünden doğduğu ve ona karşı hesap verildiği parlamenter hükümet sisteminden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçiş yapmıştır. Yeni yürütme sistemi sonucunda idari işleyiş ve organizasyon yapısında önemli düzenlemeler de gerçekleştirilmiştir.

Yeni sistemde Cumhurbaşkanına devletin başı olma sorumluluğu ve tek başına yürütme yetkisini kullanma özgürlüğü verilmiştir. Cumhurbaşkanı, tarafına atfedilen görevleri yerine getirme sırasında yetkilerinin bir kısmını özel idari işlemler yoluyla kullanır bir kısmını da düzenleyici işlemler yapmak suretiyle yerine getirmektedir. Bu yeni düzenlemeler bilim alanında da yankı bulmuş ve bu konuda makaleler ve tezler yazılmıştır. Türkiye’deki hükümet sistemine ilişkin tartışmalar, başta kamu yönetimi olmak üzere siyaset bilimi ve hukuk alanında derlenen makale ve tezlerde ele alınmıştır.

2018 yılından sonra Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini konu alan makale ve tez çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla bu çalışmada Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezinde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi konusunda yayınlanmış lisansüstü tezleri araştırma göstergeleri üzerinden durumu analiz etmek ve konuya Türkiye’de genel bir bakış sağlamak amacıyla sistemik derleme yöntemi kullanılarak incelenmiş ve sonuçlar tablo hâlinde sunulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak çıkarımlar yapılarak bu konuyla ilgili literatüre katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

2. CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ

2.1. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Tanımı

Türkiye’nin yönetim biçimi, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, geleneksel başkanlık modellerinden ayrılarak kendi özgün yapısını oluşturmuştur. Bu sistem, başkanlık modellerinin karşılaştığı bazı siyasi sorunları çözmeyi amaçlamakta ve bu sebeple “*Türk Tipi Başkanlık Sistemi*” olarak da adlandırılmaktadır. Türkiye’de hükümet sistemi değişikliği tartışmaları uzun yıllar sürmüş ve bu değişiklik, önce 16 Nisan 2017’deki anayasa değişikliği referandumu ve ardından 24 Haziran 2018 genel seçimlerinde Recep Tayyip Erdoğan’ın Cumhurbaşkanı seçilmesiyle hayata geçirilmiştir (Haniç, 2017:61).

Bu yeni sistem, “*istikrar*” ve “*etkinlik*” kavramlarını merkezine alarak, yönetimde önemli yenilikler getirmiştir. Bu yenilikler arasında, Cumhurbaşkanının yetki ve sorumluluklarının genişletilmesi, bakanlık sayısının azaltılması ve bakanların işlevlerinde değişiklikler yapılması bulunmaktadır. Ayrıca Cumhurbaşkanına bağlı yeni ofisler ve politika kurullarının kurulması da bu değişikliklere dâhildir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, yasama ve yürütme organları arasında kuvvetler ayrılığını daha da güçlendirerek, Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi, yürütmenin başı olması gibi özelliklerle donatılmıştır. Yasama ve yürütme organlarının birbirlerini feshedebilme şartı, bir kişinin hem yasamada hem de yürütmeye görev alamaması ve Cumhurbaşkanının kanun teklif edememesi gibi düzenlemelerle bu yeni sistem daha da sağlamlaştırılmıştır.

Akademik ve siyasi çevrelerde, Türkiye’nin benimsediği Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin otoriter bir yönetim biçimine yol açabileceği endişeleri dile getirilse de demokratik bir sistemde hükümet değişikliğinin otomatik olarak diktatörlüğe dönüşmeyeceği açıktır. Bu yeni sisteme geçiş, bir rejim değişikliği olarak algılanmamalıdır. Her rejim değişikliğinin belirli koşulları olmakla birlikte, bu koşulların Türkiye’deki yeni sistemle gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, sistemin uygulamada nasıl işleyeceğine bağlıdır (İyimaya, 2017:80).

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, Türkiye’de geleneksel başkanlık sistemlerinden farklı olarak daha dinamik bir yapıya sahiptir. Bu sistemle hedeflenen; siyasi istikrar, güçlü yönetim, etkili yasama, denetim mekanizmaları ve hızlı karar alma süreçleriyle ülkenin geleceği için sağlam temeller atılmaktadır. Sistemin, Türkiye’nin demokratik yapısını geliştirerek çağdaş demokratik ülkeler düzeyine yaklaştırması beklenmektedir. Bununla birlikte, yeni sistemin tüm sorunları hızlıca çözeceği beklentisi gerçekçi değildir. Sistemin etkili işlemesi için yapılacak yasal düzenlemeler ve kuvvetler ayrılığı ilkesinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Zaman içinde doğru yasal düzenlemeler ve uygulamalarla sistemin demokratik yapısı daha net bir şekilde ortaya çıkacaktır (Yıldırım, 2017:29).

3. CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET MODELİNDE YASAMA- YÜRÜTME- YARGI İLİŞKİLERİ

3.1. Yasama Erki

Hükümet sistemlerinde, yasama gücünün işlevi ve yetkileri, sistem türüne ve kuvvetler ayrılığının nasıl uygulandığına göre değişebilmektedir. 6771 sayılı yasa ile Türkiye Anayasası'nda yapılan değişikliklerle, yeni hükümet modelinde yasama organının yapısı ve işlevleri büyük bir değişime uğramıştır. Anayasa (md.7) gereğince, yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) bulunmaktadır. 6771 sayılı yasa ile Anayasanın 75 ve 76. maddeleri değiştirilmiş, milletvekili sayısı 550'den 600'e çıkarılmış ve seçilme yaşı 18 olarak belirlenmiştir. Anayasanın 77. maddesinde yapılan değişiklik ile TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri her beş yılda bir aynı günde yapılacak şekilde düzenlenmiştir. Böylece yasama ve yürütme organlarının uyum içinde çalışması hedeflenmiştir. Bu düzenleme, Cumhurbaşkanını destekleyen partinin mecliste çoğunluğu sağlamasını ve yasama ile yürütme arasındaki olası çatışmaları önlemeyi amaçlayabilir. Fakat yasama ve yürütme organlarının farklı siyasi görüşlerden oluştuğu durumlarda, kuvvetler ayrılığı prensibi gereği, her iki organ da kendi yetki ve sorumluluklarını bağımsız bir şekilde yerine getirecektir

Anayasanın 87. maddesinde yapılan değişiklikle, TBMM'nin görev ve yetkileri yeniden tanımlanmıştır. Bu yeni tanımlama ile TBMM'nin görevleri arasında kanun yapmak, değiştirmek ve iptal etmek; bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerini değerlendirmek ve onaylamak; para basma ve savaş ilan etme kararları vermek; uluslararası anlaşmaları onaylamak, beşte üç çoğunlukla genel ve özel af ilan etmek ile Anayasanın diğer maddelerinde belirtilen görev ve yetkileri kullanmak yer almaktadır.

Anayasa'nın 89. maddesinde yapılan düzenleme, TBMM tarafından kabul edilen, ancak Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen bir yasanın tekrar TBMM tarafından salt çoğunlukla kabul edilmesi halinde yürürlüğe gireceğini belirtmektedir. Eğer TBMM, veto edilen kanunda değişiklik yaparsa, bu kanun Cumhurbaşkanı tarafından yeniden gözden geçirilebilir. Bu düzenleme, anayasa değişikliklerindeki zorlaştırıcı veto yetkisine benzer bir yetkiyi, normal kanunlarda da Cumhurbaşkanıya vererek yasama ve yürütme arasında siyasi uzlaşının gelişmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir (Akçakaya ve Özdemir, 2018:928).

3.2. Yürütme Erki

6771 sayılı yasa ile Türkiye Anayasası'nda gerçekleştirilen düzenlemeler, ülkenin yönetim biçimini değiştirerek, yürütme gücünün yasama organına bağımsız bir yapı kazanmasını sağlamıştır. Bu yasa, Anayasa'nın 104. maddesinde yer alan "*Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına ait*" ibaresiyle, yürütme yetkisini Cumhurbaşkanı'na devretmiştir. Ayrıca, 104 ve 106. maddelerde yer alan hükümlere göre, Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar, milletvekili olma niteliğine sahip kişiler arasında Cumhurbaşkanı tarafından seçilebilir ve görevden alınabilirler, aynı zamanda TBMM'de yemin etmektedirler.

Bir TBMM üyesi Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan olarak atanırsa, mevcut milletvekilliği görevi sona erer. Bu düzenleme ile yürütme organı, yasama organından ayrı bir konuma geçmiş ve kuvvetler ayrılığı ilkesine uygun olarak, yasama organına karşı sorumlu olmamıştır. Cumhurbaşkanı, Anayasa'nın 101. maddesine göre en az 40 yaşında ve yükseköğrenim görmüş, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasında halk tarafından direkt olarak seçilir ve görev süresi beş yıldır. Bir kişinin en fazla iki dönem Cumhurbaşkanı olabilmesi, yürütme gücünün halka karşı hesap verilebilirliğini ifade etmektedir.

3.3. Yürütme ve Yasama İlişkisi

Kuvvetler ayrılığının sert bir şekilde uygulandığı başkanlık sistemlerinde hem yürütme hem de yasama erki, doğrudan halk seçimleriyle meşruiyet kazanmaktadır. Bu çift meşruiyet, her iki erkin birbirini dengeleyecek şekilde yetki dağılımının olmasını gerektirmektedir. ABD başkanlık sistemi, kuvvetler ayrılığının sert bir şekilde uygulanması ve erkler arasında iyi işleyen denge denetim mekanizmaları ile özdeşleşmiştir. Bu mekanizmalar, bir gücün dengelenememesi ve denetlenememesi durumunda demokrasinin ve yönetimin zayıflamasını, hatta diktatörlüğe dönüşmesini önlemektedir (Efe, 2015:67).

ABD'nin başkanlık sistemi içerisinde, yürütme ve yasama organları arasındaki dengeyi sağlayan önemli bir mekanizma, Başkan'ın Kongre tarafından kabul edilen yasaları veto etme hakkıdır. Başkan'ın veto ettiği bir yasa, sadece Kongre'nin üçte iki çoğunlukla onaylaması halinde yürürlüğe girebilmektedir. Bu durum, yasama ve yürütme organları arasında bir denge unsuru olarak işlev görmektedir (Alkan vd., 2015:20).

Türkiye'nin hem eski parlamenter sisteminde hem de yeni Cumhurbaşkanlığı hükümet modelinde, yasama sürecinde benzer bir mekanizma bulunmaktadır. Eski sistemde, Anayasa'nın 89. maddesine göre Cumhurbaşkanı, Meclis tarafından onaylanan kanunları 15 gün içinde imzalayıp yayımlamak veya uygun bulmadığı durumlarda Meclis'e iade etmek zorundaydı. Meclis, iade edilen kanunu tekrar kabul ederse, Cumhurbaşkanı'nın bu kanunu imzalayıp yayımlaması gerekmektedir. 2001 yılındaki Anayasa değişikliği ile bu süreç, Cumhurbaşkanı'nın kanunları kısmen veya tamamen geri göndermesine izin veren bir yapıya dönüştürülmüştür. Ancak Meclis'in geri gönderilen kanunları kabul etmesi için hala nitelikli bir çoğunluk gerekmektedir. Bütçe kanunları bu düzenleme dışında bırakılmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet modelinde ise Anayasanın 104. maddesinde yer alan düzenlemeyle Cumhurbaşkanına "veto yetkisi" verilmiştir. Bu yetkinin farklılığı 89. maddede belirtilen, TBMM'nin geri gönderilen kanunu salt çoğunlukla kabul etme şartı ile ortaya çıkmıştır. Bu son düzenleme, ABD başkanlık modeline benzer bir yapı sunmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet modelinde ise Anayasanın 104. maddesinde yer alan düzenlemeyle Cumhurbaşkanına "veto yetkisi" verilmiştir. Bu yetkinin farklılığı 89. maddede belirtilen, TBMM'nin geri gönderilen kanunu salt çoğunlukla kabul etme şartı ile ortaya çıkmıştır. Bu son düzenleme, ABD başkanlık modeline benzer bir yapı sunmaktadır.

ABD'de, başkanlık kararnameleri de yasama ve yürütme arasındaki dengeyi sağlayan bir başka araçtır. Anayasada açıkça belirtilmemiş olsa da Anayasa'nın 2. maddesiyle Başkan'a verilen yürütme yetkisine dayanarak, Başkanlar yasama onayı olmaksızın kararnameler çıkarabilmektedirler (Kırışik ve Öztürk, 2020:168). Bu kararnameler için belirli bir sınırlama yoktur. Ancak Kongre, kararname konusunda ilgili kanunları çıkararak kararnameyi iptal edebilmektedir. Başkanlık kararnameleri ayrıca federal mahkemeler tarafından denetlenebilir. Türkiye'nin Cumhurbaşkanlığı hükümet modelinde ise Cumhurbaşkanlığı kararnamesi Anayasa ile düzenlenmiş olup, ABD'deki başkanlık kararnamesiyle bazı farklılıklar göstermektedir (Çolak, 2017:60).

Türkiye'nin Cumhurbaşkanlığı hükümet modeli altında, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, Anayasanın 104. maddesi kapsamında "Cumhurbaşkanının yürütmeye ilgili hususlarda kararname çıkarabilmesi" olarak ifade edilmiştir. Bu maddenin alt bölümünde, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne dair daha ayrıntılı açıklamalar bulunmaktadır. Önceki hükümet modelinde, Cumhurbaşkanı ve onun başkanlık ettiği bakanlar kurulu, ayrıca bakanlar kurulu, kanunlarla belirlenen sınırlar dâhilinde Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisine sahipti. Meclisin, bazı durumlarda bakanlar kuruluna KHK çıkarma yetkisini devretmesi, yasamanın yetki devri olarak adlandırılmıştır. Anayasanın 91. maddesinde detaylandırılan KHK uygulaması, temel hak ve özgürlükler, siyasi hak ve özgürlükler ve bütçe dışındaki konularda yasama yetkisine sahip yürütme organına düzenleme yapma yetkisi vermektedir. Yeni sistemde bu uygulama, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi adı altında yeniden şekillendirilmiş ve Cumhurbaşkanı'na geniş yürütme yetkileri verilmiştir (Alkan, 2018:25).

Cumhurbaşkanlığı hükümet modelinde uygulanan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, yürütme gücünün karar verme ve uygulama süreçlerini daha etkili hale getirmek üzere tasarlanmıştır (Güler, 2018:300). Bu, eski sistemdeki yasamanın yürütmeye yetki devrinden farklı bir yapıya sahiptir ve başkanlık sisteminin ana prensipleri ile uyumlu bir şekilde geliştirilmiştir. Anayasanın belirlediği sınırlar dâhilinde, yasama ve yürütme yetkileri bu uygulamayla net bir şekilde ayrıştırılmıştır (Doğan ve Geyik, 2020:20). Yasama organı, Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle düzenlenen konuları her zaman kanunla yeniden düzenleme hakkına sahiptir ve bu durumda ilgili kararname geçersiz olmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, doğrudan halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanına, halka karşı sorumluluk ve hesap verebilirlik sağlamak ve politika belirleme ve uygulama yetkisi vermektedir. Ancak, Anayasa aynı zamanda yürütme gücünün yasama alanına olası müdahalesini kısıtlayarak, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin kapsam ve sınırlarını belirleyen tedbirler içererek bu müdahaleyi engellemeye çalışır. Bu düzenlemelerle, yasama ve yürütme arasındaki denge korunmaya çalışılmaktadır (Alkan, 2018:25).

3.4. Yargı Erki

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi kapsamında, yürütme organının başı olan cumhurbaşkanına yargı organı üzerinde önemli yetkiler verilmiştir. Cumhurbaşkanı, yüksek mahkemeler ile Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) üzerinde çeşitli atama yetkilerine sahiptir. Bunun yanı sıra, yetkili kişilerin başvurusu veya ilgili prosedürlerin yürürlüğe konması halinde, yargı organları yürütme organı üzerinde yargısal denetim yapma yetkisine sahiptir. (Çapar, 2022: 154).

Yeni sistemde, yargı organları ve yargı sistemine dair sınırlı sayıda düzenleme yapılmıştır. Anayasanın yargı yetkisi ile ilgili 9. Maddesinde yapılan değişiklikle, önceden Türk Milleti adına bağımsız mahkemeler tarafından kullanılan yargı yetkisi, yeni düzenlemeyle birlikte “bağımsız” ibaresinden sonra “tarafsız” ibaresi eklenerek kullanılacağı hükmüne bağlanmıştır. Bu düzenleme, başkanlık sisteminin ruhuna uygun olarak yargının konumunu güçlendirmeyi ve pekiştirmeyi amaçlamaktadır. Askeri yargı kaldırılmış sivil ve asker ayrımına son verilerek eşit yargılamanın ve yargıda birliğin önünü açan bir düzenleme olmuştur. Disiplin mahkemeleri dışında askeri mahkemeler kurulamayacağı kabul edilmiş, Askeri Yargıtay ve Askeri İdare Mahkemeleri ilga edilmiş bu konuya ilişkin yer alan ibareler Anayasadan çıkarılmıştır (Dinç ve Yılmaz, 2022:196-197).

Yargısal alanda gerçekleştirilen bir başka düzenleme ise Anayasa'nın 146. maddesinde yapılan değişikliktir. Bu değişiklik, Anayasa Mahkemesi'nin üye sayısını on beş olarak belirlemiştir. Mahkemeye yapılacak atamalardan üç tanesi TBMM'ye, kalan on iki tanesi ise Cumhurbaşkanına verilmiştir. TBMM, seçim yaparken iki adayı Sayıştay tarafından gösterilen üç aday arasından, diğer adayı ise baro tarafından önerilen serbest avukatlar arasından belirleyecektir (Çoban, 2017: 79-80).

Önemli bir yenilik de Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) ile ilgili düzenlemelerde yaşanmıştır. İlk olarak, HSYK'nın adı HSK (Hakimler ve Savcılar Kurulu) olarak değiştirilmiş, üye sayısı 22'den 13'e, daire sayısı ise 3'ten 2'ye indirilmiştir. Daha önceki düzenlemede yer alan Adalet Bakanı'nın Kurulun Başkanı olması ve Adalet Bakanlığı Müsteşarı'nın da Kurulun doğal üyesi olması hükmü aynen korunmuştur (Turan, 2018:50).

Yargıyla ilgili bir diğer önemli düzenleme, Yüksek Askeri Şûra (YAŞ) kararlarını yargı denetimi dışında bırakan ifadenin Anayasa'dan çıkarılması ve şura kararlarına karşı yargı yolunun tamamen açılmasıdır. Mevcut düzenlemede, YAŞ'ın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işlemleri yargı denetimine kapalıdır. Yeni sistemin getirdiği hükümler doğrultusunda, cumhurbaşkanının tüm işlemleri yargı denetimine tabi olacaktır. Ayrıca, kanun tasarısı ve tüzükler hakkında teklif sunulmadığı için, Danıştay'ın bu konularda görüş bildirme görevi Anayasa'dan çıkarılmıştır. (Uzun, 2017:19).

3.5. Yasama – Yürütme - Yargı İlişkisi

Türkiye'de yüksek yargı alanında birden fazla mahkeme bulunmasının hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu belirtilmektedir. Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi gibi mahkemelerin yer aldığı bir yüksek yargı ağı oluşturulmuştur ve bu durum adalet sistemi için yetersiz olarak değerlendirilmektedir. Anayasa değişiklikleri ile HSYK'nın yeniden yapılandırılması sonucunda FETÖ'nün yargı içinde yer edinmesine ve ülkeye darbe girişimlerine yol açıldığı belirtilmektedir (Kar, 2019:169). Yargı alanında yapılan değişikliklerin erkler arasındaki ilişkilere etkisi incelenmekte ve askeri yargı makamlarının kaldırılmasının geç kalınmış bir adım olarak değerlendirilmektedir. Yeni sistemde Anayasa Mahkemesi ve HSK üyelerinin atanma süreçleri Cumhurbaşkanı ve TBMM arasında paylaşılmıştır ve bu durum yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını etkileyebileceği eleştirilmektedir. Anayasa Mahkemesi ve HSK üyelerinin seçim süreçlerinde farklılıklar olduğu belirtilmektedir (Baktaş, 2019:204).

Anayasa Mahkemesi'ne yapılan anayasa değişiklikleri ile verilen yeni yetkiler, yargının yasama ve yürütme organlarını denetleme yetkisini genişletmiştir. Artık Anayasa Mahkemesi, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve TBMM İctüzüğü'nün Anayasaya uygunluğunu denetleyebilecek ve bireysel başvuruları karara bağlayabilecektir. Anayasal düzenlemelerin sadece şekil yönünden incelenmesi sağlanmış, yargı denetimine tabi tutulmuştur. Ayrıca, Anayasa Mahkemesine belirtilen koşullar doğrultusunda yasama organı tarafından çıkarılan kanunlara ve yürütme organı tarafından çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine karşı doğrudan iptal davası açma hakkı verilmiştir. Bu değişiklikler, askeri yargı organlarının ve sıkıyönetim uygulamalarının kaldırılmasını ve demokratik bir yargı sürecinin sağlanmasını amaçlamaktadır. Ayrıca, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararlarının yürürlüğe girmesi konusunda da yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu değişikliklerle yargı erkinin diğer erklerin yetki alanlarına müdahalesinin engellenmesi hedeflenmektedir (Demirci, 2018:74).

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Makalenin bu kısmında sırasıyla araştırmanın konusuna, amacına, önemine, veri toplama yöntemine, örnekleme, veri analizi ve bulgularına, yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın konusu, 2018’de Türkiye’de başlayan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin bilimsel çalışmalarda nasıl yansıtıldığını ortaya koymaktadır. Bu amaçla, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi’ndeki yüksek lisans ve doktora tezleri, sistemik derleme tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın amacı, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin Türkiye’de bilimsel çalışmalarda nasıl yansıtıldığını ortaya koymak ve bu konuda genel bir bakış açısı sağlamaktır. Araştırma, Türkiye’de yeni ve tartışılan bir konu olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin bilimsel çalışmalardaki yansımalarını göstermek, ayrıca Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile ilgili tezlerin sistemik bir şekilde derlenmesi ve analiz edilmesi ile bu konuda mevcut durumu ortaya koyarak, literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada bilimsel araştırma yöntemlerinden nitel yönteme başvurulmuştur. Nitel araştırma genellikle gözlem, görüşme, doküman ve söylev analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanılmasıdır (Baltacı, 2019:370). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile ilgili ulusal düzeyde yayınlanmış yüksek lisans - doktora tezlerinin incelenmesi ile araştırmanın amacı doğrultusunda metodik ve kontrollü bir şekilde yürütülmesi amacıyla çalışmada sistemik derleme modeli kullanılmıştır. Sistemik derleme genel olarak bir araştırma sorusuna ilişkin yayınların, belirli bir araştırma sorusunu cevaplamak için önceden tanımlanmış kriterler çerçevesinde gruplandırılarak sentezlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2021:1461). Sistemik derlemelerin genel özellikleri arasında bir araştırma sorusunun önceden tanımlanması, incelemenin kapsamı ve dahil edilmeye uygun çalışmaların netliği, araştırma ile ilgili tüm çalışmaları araştırmak, dahil edilen çalışmalarda önyargı konularının gözden geçirilmesi ve dahil edilen çalışmalardan tarafsız bir sonuca ulaşmak için analiz edilmesidir (Lasserson vd., 2019:1).

4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmada nitel araştırma yönteminin sunmuş olduğu doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Doküman analizi için Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanı taranmış ve “*Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi*” anahtar kelimesi ile arama yapıldığında, tez başlığında belirtilen anahtar kelimenin yer aldığı 82 adet araştırma tezi bulunmuş ve araştırmaya dâhil edilmiştir. Çalışmanın örneklem grubunda, ilk tezin kayıtlı olduğu 2018 yılından son tez çalışmasının kayıtlı olduğu 2023 yılına kadar çalışma konusuyla ilgili yazılmış olan tüm yüksek lisans ve doktora tezleri yer almaktadır.

4.4. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi

Derleme olarak yapılan araştırmada tüm veriler YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir. Konu ile ilgili olan ve ulaşılan 82 akademik tez çalışmasının hangi yıllarda yazıldığı, üniversite isimleri, enstitü bilgileri, mevcut olduğu anabilim dalı, hangi yazım dilinin kullanıldığı, tezin türü ve danışman öğretim üyelerinin unvanları gibi veriler içerik analizi yöntemiyle elde edilmiştir. Bu soruların yanıtlanmasıyla birlikte konuya ilişkin mevcut literatürün portresinin çıkarılması sağlanacaktır. Çalışmalara ilişkin bu bilgilerin sağlanması aynı zamanda alanyazındaki boşluğun da tespit edilmesini sağlayacaktır. Araştırma kapsamında elde edilen nitel bulgular sayısal verilere dönüştürülerek tablo hâlinde gösterilmiştir. Daha sonra elde edilen veriler çalışmanın amaçlarına uygun olarak düzenlenmiş, tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

4.5. Araştırmanın Bulguları

Bu başlık altında araştırmanın sorunsallarını yanıtlamaya yönelik analiz bulguları yorumlanmıştır.

Tablo 1. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Konusunda Hazırlanmış Tezlerin Yıl Bazında Dağılımı

Yıllar	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toplam
Tez Sayıları	10	12	15	23	16	6	82

Kaynak: Elde edilen bulgular neticesinde yazar tarafından hazırlanmıştır

Tablo 1, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi konusunda hazırlanmış tezlerin yıl bazında dağılımını göstermektedir. Tabloya göre, bu konuda toplam 82 tez hazırlanmıştır. Tezlerin %12,20'si (10 tez) 2018 yılında, %14,63'ü (12 tez) 2019 yılında, %18,29'u (15 tez) 2020 yılında, %28,05'i (23 tez) 2021 yılında, %19,51'i (16 tez) 2022 yılında, %7,32'si (6 tez) 2023 yılında hazırlanmıştır. Bu verilere göre Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi konusunun 2018 yılında literatüre girdiği söylenebilmektedir. Konu ile ilgili hazırlanan araştırmaların en fazla olduğu yıl 23 adet tez çalışması ile 2021 yılı olmuştur. Bu yılın, cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ilk uygulama yılı olması ve bu sistemin getirdiği değişikliklerin toplumda tartışma yaratması, akademisyenlerin bu konuya ilgi duymasına neden olmuş olabilir. Tabloda, 2018 yılından 2021 yılına kadar tez sayılarında bir artış olduğu da dikkat çekmektedir. Bu durum, cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin gündeme gelmesi ve bu sistemin avantaj ve dezavantajlarının araştırılması gerekliliği ile ilişkilendirilebilmektedir. Son dönemde ise mevcut duruma ilişkin problem ve faydaların incelenmesi ve sistemin de oturması nedeniyle konunun irdelenmesine ilişkin eğilim azalmıştır.

Tablo 2. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Alanında Hazırlanmış Tezlerin Üniversite Bazında Dağılımları

Üniversite	Tez Sayısı	Üniversite	Tez Sayısı
Selçuk Üniversitesi	9	Akdeniz Üniversitesi	1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	7	İstanbul Aydın Üniversitesi	1
İnönü Üniversitesi	6	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	1
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	5	Atılım Üniversitesi	1
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	3	Kapadokya Üniversitesi	1
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	3	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi	1
Marmara Üniversitesi	3	Kastamonu Üniversitesi	1
Ankara Üniversitesi	3	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	1
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	3	Anadolu Üniversitesi	1
Ardahan Üniversitesi	2	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	1
Aksaray Üniversitesi	2	Afyon Kocatepe Üniversitesi	1
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	2	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	1
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1
Çağ Üniversitesi	2	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	1	Polis Akademisi	1
Bahçeşehir Üniversitesi	1	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve	1
Balıkesir Üniversitesi	1	Süleyman Demirel Üniversitesi	1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	Şırnak Üniversitesi	1
Çankırı Karatekin Üniversitesi	1	Trabzon Üniversitesi	1
Erciyes Üniversitesi	1	Uşak Üniversitesi	1
Hacettepe Üniversitesi	1	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	1
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	1	Yeditepe Üniversitesi	1
Toplam			82

Kaynak: Elde edilen bulgular neticesinde yazar tarafından hazırlanmıştır

Tablo 2'de Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile ilgili üniversite düzeyinde çalışılmış olan tezlerin dağılımı verilmektedir. Tablodan da görüldüğü üzere en fazla tez çalışması, 9 adet tez ile Selçuk Üniversite'sinde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmayı 7 adet tez ile Necmettin Erbakan Üniversitesi izlemiştir. Sıralamayı İnönü Üniversitesi (6 adet), Kütahya Dumlupınar Üniversitesi (5 adet), Ankara Hacı Bayram Üniversitesi (3 adet), Ankara Üniversitesi (3 adet), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (3 adet), Marmara Üniversitesi (3 adet), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (3 adet), Aksaray Üniversitesi (2 adet), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (2 adet), Ardahan Üniversitesi (2 adet), Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (2 adet), Çağ Üniversitesi (2 adet) izlemektedir. Diğer üniversitelerde ise tez yazımı birer adetle sınırlı kalmıştır. Tabloda ayrıca cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi alanında tez yazılan üniversitelerin çoğunun devlet üniversiteleri olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum devlet üniversitelerinin, siyasi sistem değişikliklerine daha duyarlı ve eleştirel yaklaşıklarını gösterebilir. Tabloda cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi alanında tez yazılmayan üniversitelerin de olduğu görülmektedir. Bu durum, bu konunun henüz yeterince araştırılmadığını veya bu konuda çalışma yapmanın zorluklarını ortaya koyabilir.

Tablo 3. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Alanında Hazırlanmış Tezlerin Enstitü Bazında Dağılımları

Enstitü	Tez Sayısı
Sosyal Bilimler Enstitüsü	69
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	10
Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü	1
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	1
Güvenlik Bilimleri Enstitüsü	1
Toplam	82

Kaynak: Elde edilen bulgular neticesinde yazar tarafından hazırlanmıştır

Tablo 3, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi alanında hazırlanmış tezlerin enstitü bazında dağılımını göstermektedir. Tabloya göre, bu alanda toplam 82 tez hazırlanmıştır. Tezlerin %84,15'i (69 tez) Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, %12,20'si (10 tez) Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde, %1,22'si (1 tez) Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde hazırlanmıştır. Bu dağılım, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin daha çok sosyal bilimler alanında incelendiğini göstermektedir. Ek olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü içerisinde birçok anabilimdalını birlikte bulundurduğu için en fazla tez hazırlanmış enstitü olması beklenen bir durumdur.

Tablo 4. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Alanında Hazırlanmış Tezlerin Anabilim Dalı Bazında Dağılımları

Anabilim Dalı	Tez Sayısı	Anabilim Dalı	Tez Sayısı
Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı	55	Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı	1
Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı	16	Gazetecilik Ana Bilim Dalı	1
Maliye ve Mali Yönetim Ana Bilim	1	Siyaset Ekonomisi Ana Bilim Dalı	1
Halkla İlişkiler Ana Bilim Dalı	1	Radyoloji Ana Bilim Dalı	1
Hukuk Ana Bilim Dalı	1	Sinema Televizyon Ana Bilim Dalı	1
İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı	1	Ceza Adaleti Ana Bilim Dalı	1
Basın ve Yayın Ana Bilim Dalı	1		
Toplam			82

Kaynak: Elde edilen bulgular neticesinde yazar tarafından hazırlanmıştır

Tablo 4, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi alanında hazırlanmış tezlerin anabilim dalı bazında dağılımlarını göstermektedir. Tabloya göre, bu alanda toplam 82 tez hazırlanmıştır. Tezlerin %67,07'si (55 tez) Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda, %19,51'i (16 tez) Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı'nda, %1,22'si (1 tez) Basın ve Yayın, Ceza Adaleti, Gazetecilik, Halkla İlişkiler, Hukuk, İletişim Bilimleri, Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler, Maliye ve Mali Yönetim, Maliye (Kamu Ekonomisi), Radyoloji, Sinema Televizyon ve Siyaset Ekonomisi Ana Bilim Dallarında hazırlanmıştır. Bu bağlamda konunun daha çok İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri ve Hukuk Fakülteleri tarafından ilgilendiği ve araştırıldığı söylenebilmektedir. Tabloya göre, bu alanda en çok tez (33 tez) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda yazılmıştır. Bu durum cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin, siyasi sistem, yönetim biçimi, demokrasi, anayasa, seçim, parti, liderlik gibi siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanlarının temel kavram ve kurumlarını etkileyen bir konu olması ile açıklanabilmektedir. Tabloda ayrıca cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi alanında tez yazılan anabilim dallarının çoğunun sosyal bilimler alanından olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin, sosyal bilimlerin ilgi alanına giren bir konu olması ile ilişkilendirilebilmektedir. Tabloda cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi alanında tez yazılmayan anabilim dallarının da olduğu görülmektedir. Bu durum, bu konunun henüz yeterince araştırılmadığını veya bu konuda çalışma yapmanın zorluklarını ortaya koyabilmektedir.

Tablo 5. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Alanında Hazırlanmış Tezlerin Özgün Dilleri Bazında Dağılımları

Dil	Tez Sayısı
Türkçe	81
İngilizce	1
Toplam	82

Kaynak: Elde edilen bulgular neticesinde yazar tarafından hazırlanmıştır

Tablo 5, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi alanında hazırlanmış tezlerin özgün dilleri bazında dağılımlarını göstermektedir. Tabloya göre, bu alanda toplam 82 tez hazırlanmıştır. Bunların 81'i Türkçe, sadece 1'i İngilizce olarak yazılmıştır. Bu da Türkçe tezlerin %98,8, İngilizce tezlerin ise %1,2'lik bir paya sahip olduğunu göstermektedir. Tablodan anlaşıldığı üzere, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi alanında hazırlanan tezlerin büyük çoğunluğu Türkçe olarak kaleme alınmıştır. Bu durum, bu alanda Türkçe kaynakların zenginliğine ve Türkçe akademik yazımın önemine işaret etmekte cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin, Türkiye'nin özgün bir siyasi deneyimi olması ve bu konunun Türkçe kaynaklarda daha fazla işlenmesi ile açıklanabilir.

Tablo 6. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Alanında Hazırlanmış Tezlerin Danışman Unvanları Bazında Dağılımları

Danışman Unvanı	Tez Sayısı
Prof. Dr.	32
Dr. Öğr. Üyesi	30
Doç. Dr.	18
Yrd. Doç. Dr.	1
Dr.	1
Toplam	82

Kaynak: Elde edilen bulgular neticesinde yazar tarafından hazırlanmıştır

Tablo 6, cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi alanında hazırlanmış tezlerin danışman unvanları bazında dağılımlarını göstermektedir. Tabloya göre bu alanda yazılan tezlerin çoğu (32 tez) Prof. Dr. unvanına sahip danışmanlar tarafından yönlendirilmiştir. Bu durum, cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin, akademik kariyeri ilerlemiş ve bu konuda uzmanlaşmış danışmanların ilgisini çeken bir konu olması ile açıklanabilmektedir. Tabloda Prof. Dr. unvanına sahip danışmanlardan sonra, Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahip danışmanların (30 tez) ve eşdeğeri olan Yrd. Doç. Dr. Unvanına sahip danışmanları (1 tez) cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi konusunda tez yönlendirdikleri görülmektedir. Bu danışmanların yeni atanan veya doktora sonrası çalışmalarını yapan öğretim üyeleri olması bu konunun güncel ve dinamik bir konu olması ile ilişkilendirilebilmektedir. Tabloda ayrıca Doç. Dr. unvanına sahip danışmanların (18 tez) cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi konusunda tez yönlendirdikleri görülmektedir. Bu danışmanların, akademik kariyerlerinde ilerleme kaydeden ve bu konuda deneyim kazanan öğretim üyeleri olması, bu konunun önemli ve zorlu bir konu olması ile açıklanabilmektedir. Tabloda sadece bir tezin Dr. unvanına sahip danışmanlar tarafından yönlendirildiği görülmektedir. Bu durum, bu unvanlara sahip danışmanların, cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi konusuna ilgi duymadıklarını gösterebilmektedir.

Tablo 7. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Alanında Hazırlanmış Tezlerin Tür Bakımından Dağılımları

Tez Türü	Tez Sayısı
Yüksek Lisans	69
Doktora	13
Toplam	82

Kaynak: Elde edilen bulgular neticesinde yazar tarafından hazırlanmıştır

Tablo 7'de verilen verilere göre Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi alanında hazırlanmış tezlerin %84,15'i (69 adet) yüksek lisans düzeyinde, %15,85'i (13 Adet) ise doktora düzeyindeki tezlerdir. Bu sonuca göre cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine yönelik çalışmaların yüksek lisans düzeyinde daha çok rağbet gördüğünü göstermektedir.

5. SONUÇ

Türkiye'nin 2018 yılında yeni bir yönetim sistemini benimseyerek parlamenter sistemden cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçmesi ile birlikte başlayan süreç yeni araştırma alanları açmış ve cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi konusu yüksek lisans ile doktora tezlerinde çok boyutlu olarak incelenmeye ve çalışılmaya başlanılmıştır. Araştırmada 2018 yılından 2023 yılına kadar Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi üzerine yapılan tez çalışmalarının sistematik bir incelemesi yapılmıştır.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular neticesinde Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi konusunda araştırma yapan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının ilk olarak 2018 yılında yazıldığı ve 2023 yılında da bu çalışmalara konu olduğu saptanmıştır. Yıllar geçtikçe durum sayıca değişiklik gösterse de bu

durum konunun hâlâ güncel olduğunu ve araştırılmaya değer yönler sunduğunu göstermektedir. Bu süreçte Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi konusyla ilgili en fazla tez çalışması 2021 yılında yazılmıştır. Bu durumun en temel sebebi ise Türkiye'nin yeni hükümet sisteminin uygulanmaya başlanması, yönetim sisteminde meydana gelen değişiklikler ve gelişmelerdir. Bu gelişmeler konuyu bir veri kaynağı olarak ortaya çıkarmış araştırmacıların yeni araştırmalar yapması için yeni bir alan haline getirmiştir.

Üniversite bazında en fazla tez yazımının 9 adetle Selçuk Üniversitesinde ve 7 adetle Necmettin Erbakan Üniversitelerinde yazıldığı saptanmıştır. Sayısal istatistiklerin Enstitüler bazında incelenmesi, aralarında ciddi bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal Bilimler Enstitüsünde 60 adet tez bulunmakta iken Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde 10 adet, Sağlık Bilimleri Enstitüsünde 1 adet tez, Güvenlik Birimleri Enstitüsünde 1 adet yazılmış olup bu açıdan bakıldığında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi konusunun daha çok sosyal bilimleri ilgilendiren bir konu olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Tezlerin ilgili olduğu anabilim dalları değerlendirildiğinde en fazla tezin (33 adet) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi anabilim dalında çalışıldığı görülmektedir. Konunun Türk Kamu yönetiminin işleyişinde yönetim aşamasında önemli değişiklikler meydana getirmesi hükümet sisteminin yeni olması Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi anabilim dalı tarafından çalışılma sayısını artırmıştır. Tezlerin çoğunluğuna profesör ve doktor öğretim üyesi unvanlı öğretim üyelerinin danışmanlık yaptığı saptanmıştır. Ayrıca Türkçe yazılan tez ve yüksek lisans tezlerinin sayıca nicelik olarak çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma ile alandaki çalışmaların genel bir analizi yapılarak konuya ilişkin genel bir eğilim belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda çalışma bulgularının, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi üzerine yapılan tez çalışmalarının kapsamlı bir şekilde analiz edilmesini sağlayarak ve bu alandaki eksiklikleri gidererek literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla bu araştırma aynı alanda yapılacak diğer araştırmalara fikir ve altyapı oluşturması açısından oldukça önemlidir.

YAZAR BEYANI / AUTHORS' DECLARATION:

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır. Makale yazım ve intihal/benzerlik açısından kontrol edilmiştir. Makale, "en az iki dış hakem" ve "çift taraflı körleme" yöntemi ile değerlendirilmiştir. Yazar(lar), dergiye imzalı "Telif Devir Formu" belgesi göndermişlerdir. Mevcut çalışma için mevzuat gereği etik izni alınmaya ihtiyaç yoktur. Bu konuda yazarlar tarafından dergiye "Etik İznine Gerek Olmadığına Dair Beyan Formu" gönderilmiştir. Yazar, çalışmanın tüm bölümlerine ve aşamalarına tek başına katkıda bulunmuştur. / **This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support. The article has been checked for spelling and plagiarism/similarity. The article was evaluated by "at least two external referees" and "double blinding" method. For the scale used in the article, it is declared by the authors that permission was obtained from the original owner of the scale. The author(s) sent a signed "Copyright Transfer Form" to the journal. There is no need to obtain ethical permission for the current study as per the legislation. The "Declaration Form Regarding No Ethics Permission Required" was sent to the journal by the authors on this subject. The author contributed to all sections and stages of the study alone.**

KAYNAKÇA

- AKÇAKAYA, Murat ve ÖZDEMİR, Abdülkadir (2018), "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Siyasal İstikrar", **3. Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi**, S.53(3), ss.922-944.
- ALKAN, Haluk (2018), **Kurumsalcı Yaklaşım Işığında Yeni Siyasetin Analizi: Cumhurbaşkanlığı Sistemi**, Liberte Yayınları, Ankara, 2. Baskı.
- ALKAN, Haluk, TEKİN, Yusuf ve HAKYEMEZ, Şevki (2015), **Türkiye'de Hükümet Sistemleri ve Başkanlık Modeli**, ASEM Yayınları, Ankara.
- BALTACI, Ali (2019), "Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?", **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.5(2), ss.368-388.

- BEKTAŞ, Eda (2019), “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yasama - Yürütme İlişkisi ve Bu Sistemin Türkiye Demokrasisine Etkileri”, **Yasama Dergisi**, S.39, ss.199-218.
- ÇAPAR, Asuman (2022), “Yargı Bağımsızlığı Ekseninde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yürütme ve Yargı İlişkisi”. **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.13(1), ss.148-165.
- ÇOLAK, Çağrı D. (2017), “Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Yetkisinin Amerikan Sistemi Üzerinden Karşılaştırmalı Analizi”, **Strategic Public Management Journal**, S.3(Özel Sayı), ss.51-65.
- ÇOBAN, Mehmet (2017), “Cumhurbaşkanlığı Sisteminin (Başkanlık) Mevcut Türk Siyasal Sistemine Etkisi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DEMİRCİ, Savaş (2018), “Yasama-Yürütme ve Yargı Ekseninden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- DİNÇ, Yusuf Durani ve YILMAZ, Vedat (2022), “Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Yasama, Yürütme, Yargı Organları ile Taşra ve Yerel Yönetimlere Etkilerinin Değerlendirilmesi”, **Ombudsman Akademik**, S.8(16), ss.167-213.
- DOĞAN, Bayram ve GEYİK, Ali Fuat (2020), “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Kuvvetler Ayrılığı İlkesi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.10(2), ss.19-46.
- EFE, Haydar ve KOTAN, Muhammed Lütfi (2015), “Türkiye’de Hükümet Sistemi Tartışmaları Çerçevesinde Başkanlık Sistemi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, **Kafkas Üniversitesi İİBF Dergisi**, S.6(9), ss.65-94.
- GÜLER, Tahsin (2018), “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Kamu Yönetimine Etkileri”, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.21(39), ss.299-322.
- HANIÇ, Hacer (2017), **Yeni Anayasa Cumhurbaşkanlığı Sistemi Yeni Türkiye**, Haykitap Yayınevi, İstanbul.
- İYİMAYA, Ahmet (2017), “Anayasa Değişikliği Ekseninde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi”, **Yeni Türkiye Dergisi**, S.94, ss.71-89.
- KAR, Abdülkadir (2019), “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Modelinde Yasama – Yürütme – Yargı İlişkileri”, **Yüksek Lisans Tezi**, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KIRIŞIK, Fatih ve ÖZTÜRK, Kübra (2020), “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle Kamu Yönetiminin Geliştirilmesi”, **Adalet Dergisi**, S.65, ss.167-200.
- LASSERSON, Tobyy, THOMAS, James, HIGGINS, Julian (2023), “İnceleme Başlatma”, **Müdahalelerin Sistematik İncelemeleri İçin Cochrane El Kitabı “Sürüm 6.4”** (Ed. Julian Higgins, James Thomas, Jacqueline Chandler, Miranda Cumpston, Tianjing Li, Matthew Page, Vivian Welch), Cochrane, <https://training.cochrane.org/handbook/current/chapter-01> (Erişim Tarihi: 07.05.2023).
- TURAN, A. Menaf (2018), “Türkiye’nin Yeni Yönetim Düzeni: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi”, **Social Sciences Research Journal**, S.7(3), ss.42-91.
- UZUN, Cem Duran (2017), “Cumhurbaşkanlığı Sisteminde Yargı”, **Setav Kurumsal Web Sayfası**, https://www.setav.org/assets/uploads/2017/03/Analiz_193.pdf (Erişim Tarihi: 18.06.2024).
- YILDIRIM, Hurşit (2017), **Parlamentar Sistem Krizleri ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi**, Pozitif Yayınları, İstanbul.
- YILMAZ, Kürşad (2021), “Sosyal Bilimlerde ve Eğitim Bilimlerinde Sistemik Derleme, Meta Değerlendirme ve Bibliyometrik Analizler”, **Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S.10(2), ss.1457-1490.
- YÖK - YÜKSEKÖĞRETİM KURULU (2023), “Gelişmiş Arama”, **YÖK Ulusal Tez Merkezi**, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Erişim Tarihi: 15.04.2023).